



Gemeente Leusden

MEMO

Aan : Gemeenteraad Leusden
Cc : Griffie
Van : Het college
Datum : 4 november 2020
Betreft : Reactie Motie Preventieve zorg bij Echtscheidingen

Geachte leden van de raad,

Middels dit memo willen we u reactie geven op de motie die de raad op 9 juli 2020 heeft aangenomen.

In deze motie over preventieve zorg bij echtscheidingen, heeft u het college opgeroepen om:

- een beeld te schetsen van de (vermoedelijke) omvang van deze problematiek en de huidige preventieve zorg;
- te analyseren waar eventuele verbetermogelijkheden liggen;
- de Raad hierover te informeren voor het Najaarsdebat 2020.

Beeld van de (vermoedelijke) omvang van de echtscheidingsproblematiek

Echtscheiding, vechtscheiding, conflictscheiding of complexe scheiding zijn veelgenoemde termen. Deze twee laatste termen worden tegenwoordig steeds vaker gebruikt omdat veel hulpverleners vinden dat vechtscheiding een verkeerde term is voor een moeilijke scheiding. Binnen een gevecht is er altijd een verliezer. Een conflict kan je oplossen.

We kunnen er niet omheen dat er een duidelijke toename is van het aantal scheidingen in de afgelopen jaren. Het CBS meldt dat er inmiddels 35 tot 40 procent van alle huwelijken strandt. Begin jaren zeventig was het zo'n twaalf procent. De kans is nu dus drie keer zo groot dan in het begin van de jaren zeventig dat een huwelijk in een scheiding eindigt.¹ In Nederland maken jaarlijks zo'n 70.000 thuiswonende kinderen mee dat hun ouders uit elkaar gaan. Ongeveer 16.000 kinderen hebben ernstig last van de gevolgen hiervan. Bij zo'n 15% van de kinderen met gescheiden ouders is er geen contact meer met een van de ouders. Zo'n 7.200 scheidingen per jaar kunnen getypeerd worden als complexe scheiding.²

Cijfers Gemeente Leusden

Wanneer we inzoomen op de omvang van de echtscheidingen binnen de gemeente Leusden, zien we de volgende cijfers in onderstaande tabel³:

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/specifiek/hoeveel-huwelijken-eindigen-in-een-echtscheiding->

² <https://vng.nl/artikelen/rol-van-gemeenten-bij-scheidingen>

³ Informatie verkregen van Gemeentelijke Basis Administratie Leusden



Jaar	Aantal gesloten huwelijke/ger. partnersch.	Aantal ontbindingen huwelijk	Aantal ontbindingen geregistreerd partnerschap	Totaal aantal ontbindingen	Geen kinderen betrokken	1-3 kinderen betrokken	Meer dan 3 kinderen betrokken
2015	124	73	5	78	11	64	3
2016	176	74	7	81	7	72	2
2017	151	72	9	81	5	73	3
2018	162	65	10	75	11	62	2
2019	178	70	6	76	15	59	2
2020 (tot 29-09-2020)	108	54	7	61	7	53	1

Het aantal gesloten huwelijken/geregistreerde partnerschappen zoals hierboven te zien in de tweede kolom, laten alleen zien hoeveel (nieuwe) verbintenissen er zijn gesloten in het betreffende jaar. Het aantal ontbindingen zoals te zien in kolom 3 en 4, betreft alle verbintenissen van alle jaren die zijn ontbonden in het betreffende jaar.

Wat betreft het aantal ontbindingen in de afgelopen jaren, is er in Leusden een redelijk stabiel beeld. Jaarlijks zijn er tussen de 75 en 81 ontbindingen per jaar. Bij de ontbindingen zijn bij meer dan 80% van de gevallen kinderen betrokken.

Er moet wel bij gezegd worden dat deze aantallen gaan over personen die op dit moment nog in de gemeente Leusden wonen. Er zijn uiteraard ook personen in de loop van de tijd verhuisd uit Leusden of overleden. Deze personen zijn niet meegenomen in dit overzicht. Daarnaast kunnen we uit deze cijfers niet opmaken of de ontbinding gaat om conflictueuze echtscheidingen of dat het gaat om ontbindingen waar men wel goed uit is gekomen. Ook zijn er ouders die niet getrouwd zijn, maar wel in conflict uit elkaar gaan. Deze zijn uiteraard niet meegenomen in bovenstaande tabel. De tabel toont ons wel dat er gemiddeld wekelijks in de gemeente Leusden (meerdere) kinderen zijn die te maken krijgen met een echtscheiding tussen ouders.

Belang van preventieve zorg voor kinderen bij echtscheidingen

In de hulpverleningsliteratuur wordt scheiding, naast het overlijden van een partner, al decennialang gecategoriseerd als de meest stressvolle levensgebeurtenis die een volwassene kan meemaken. Uit onderzoek weten we daarnaast dat de impact van scheiding ook op kinderen groot is. Wanneer ouders scheiden, maken kinderen veel veranderingen mee. Denk maar aan een nieuwe, wisselende woonplek, uitgavenpatroon van gezin kan veranderen, ouders die mogelijk na een tijdje een andere partner krijgen en eventuele stiefbroers- of zussen. Een scheiding brengt voor opgroeiende kinderen onrust mee. Kinderen die een echtscheiding meemaken, presteren gemiddeld minder op school, vertonen meer gedragsproblemen en scoren lager op sociaal-emotioneel vlak.⁴ Preventie door middel van voorlichting, advisering en begeleiding kan problemen voorkomen of verzachten. Problemen ontstaan in aanloop, tijdens en na een echtscheiding op diverse levensgebieden, zoals hierboven benoemd. Preventieve interventies zijn geschikt voor situaties waarin er nog (bijna) geen problemen zijn, maar wel risico's daarop.

⁴ <https://www.nji.nl/Gezinsleven-Opgroeien>



Doordat gemeenten inwoners informeren en de juiste hulp inzetten, hoopt men dat de scheidingen teruggedrongen worden en dat kinderen zo min mogelijk lijden onder een scheiding.

Huidige (preventieve) zorg in de Gemeente Leusden

Gemeenten bieden vanuit het CJG of lokaal team ouders en kinderen informatie over alles wat met scheiding te maken heeft, om hen toe te rusten, te faciliteren en te begeleiden naar de nieuwe situatie. Dit gaat om informatie en hulp op maat om complexe scheidingen te voorkomen zodat kinderen zo min mogelijk te lijden hebben onder een scheiding.

Echter is het wel goed om te weten dat er bij een conflictueuze echtscheiding vaak sprake is van een persoonlijkheidsstoornis bij 1 van de ouders. De kans dat je het conflict voorkomt met preventieve inzet is niet groot als hier sprake van is. Juist dan is het wel belangrijk dat de kinderen gezien worden en dat er passende hulp voor hen beschikbaar is.

We schetsen voor u de huidige (preventieve) zorg op dit moment, zowel voor ouders als voor kinderen in de gemeente Leusden.

Zorg voor ouders

Lariks krijgt vragen over scheiden tijdens de dagelijkse inloop of aan de telefoon vaak in een vroeg stadium. Wanneer ouders bij Lariks aankloppen gaat het om informatie en advies inwinnen over de scheidingsprocedure, huisvesting of financiën. Lariks verstrekt dan telefonisch, in een persoonlijk gesprek of via de website informatie.

Ouders kunnen, naast de mogelijkheid tot ondersteuning vanuit de gemeente, ook zelf particuliere hulp inschakelen. Voorbeelden hiervan zijn mediation of juridische ondersteuning voor ouders.

Wanneer men te maken krijgt met een scheiding, heeft dit zoals eerder benoemd (vaak) financiële gevolgen. In Leusden bestaat het Geldloket Leusden, dit loket richt zich ook specifiek op ouders die met een echtscheiding te maken hebben en willen weten wat dit financieel kan (gaan) betekenen⁵.

Wat betreft het trainingsaanbod voor ouders, is in het verleden door Lariks geprobeerd om collectieve trainingen zoals 'Hoe ga ik om met mijn ex?' of 'Samengestelde gezinnen' aan te bieden. Er was op dat moment onvoldoende animo voor. Op dit moment is er voor ouders geen collectief aanbod beschikbaar.

Zorg voor kinderen

Vanuit Lariks wordt aanbod voor kinderen geboden.

1. **Naam:** Spel-/praatgroep KIES (kinderen in echtscheidingssituatie)⁶
Doel: KIES-groep is voor kinderen van gescheiden ouders, kort of lang geleden en ongeacht of er problemen (zichtbaar) zijn. Het doel is het voorkomen en beperken van sociaal- emotionele problemen en het signaleren van situaties waarin een kind niet mag verkeren. Het bieden van een veilige onafhankelijke plek waar het kind

⁵ <https://sociaalplein-leusden.nl/financiële-hulp-huis-leusden/>

⁶ <https://www.nji.nl/nl/wegwijzer-kind-en-scheiding/Overzicht-programmas/Programmas-Kind-en-Scheiding/Basisprogramma-KIES>



zonder loyaliteitsproblemen het eigen verhaal kan doen. Het kind beter inzicht laten krijgen op eigen behoeftes en de eigen probleemoplossende vaardigheden versterken. Het kind weer grip laten krijgen op eigen situatie. En beter zicht op hulpbronnen binnen eigen situatie.

Kwaliteit: Het programma is door de Erkenningcommissie Interventies erkend als 'Goed onderbouwd' en opgenomen in de databank Effectieve jeugdinterventies van het NJI.

Aanbod in Leusden: 8 bijeenkomsten van 1 uur, voor maximaal 10 kinderen

Doelgroep: Kinderen van 7 t/m 12 jaar

Frequentie: Er worden 2 groepen per jaar gegeven.

2. **Naam:** Bij de Kameleon thuis ⁷

Doel: Bij De Kameleon Thuis leert kinderen dat ze niet de enige zijn waarbij er thuis iets is. In de groep leren ze spelenderwijs omgaan met emoties. Ze kunnen er ervaringen delen en een extra steuntje in de rug krijgen. Dit helpt hen om te gaan met de situatie thuis.

Kinderen leren waar de spanningen vandaan komen, leren gevoelens te herkennen, zich te uiten en hun grenzen aan te geven. Dit alles doen ze samen met de handpop Kamil de Kameleon. De trainers doen oefeningen en spelletjes, vertellen verhalen en er wordt geknutseld.

Kwaliteit: Deze interventie wordt beoordeeld op geschiktheid voor opname in de databank of bevindt zich in de opnameprocedure.⁸

Aanbod in Leusden Bij De Kameleon Thuis bestaat uit negen bijeenkomsten voor kinderen. Voor de ouders zijn er twee (verplichte) bijeenkomsten waarin uitleg wordt gegeven over de invloed van spanning en stress op de kinderen. Ook worden handvatten gegeven hoe daar het beste mee om te gaan. Na afloop van de training zijn er eindgesprekken.

Doelgroep: 4-8 jaar en 8-12 jaar

Frequentie: Er worden twee groepen per jaar gegeven, maximaal 10 kinderen.

Naast deze twee preventieve programma's, aangeboden door Lariks, zijn er ook andere initiatieven waarbij kinderen betrokken worden en waarmee zij hulp ontvangen.

De initiatieven lopen uiteen van kinderen een stem geven bij het opstellen van een ouderschapsplan tot een online platform waarin kinderen van gescheiden ouders elkaar steun bieden. Of een Kindbehartiger die zorgt dat de stem van ieder kind in een scheidingssituatie wordt geborgd. Alle betrokkenen worden indien nodig actief betrokken door de Kindbehartiger: kinderen, ouders, sociale hulpverleners, juristen, advocaten, mediators, scheidingscoaches. Ook biedt de mediator aanbod aan. Dat is het Zandkastelenprogramma voor kinderen tussen de 6 en 17 jaar. Dit aanbod wordt niet betaald vanuit de Jeugdwet.

Eventuele verbetermogelijkheden

⁷ Bij de Kameleon Thuis is een training die Lariks in 2013 samen ontwikkeld heeft met de voorloper van Welzin en is gebaseerd op de training Piep zei de Muis.

⁸ <https://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/In-voorbereiding/Piep-zei-de-muis>



Naar aanleiding van de uitgevoerde analyse binnen de gemeente Leusden, zijn er enkele verbetermogelijkheden. Naast bekendheid geven aan het huidige aanbod, is het ook wenselijk om aanvullend aanbod te creëren.

- Aanbod voor ouders:

Zoals zichtbaar in de cijfers, zijn bij ruim 80% van de scheidingen in Leusden kinderen betrokken. Naast het aanbod wat er is voor kinderen, is aanbod voor volwassenen/ouders in echtscheidingssituaties dus relevant en belangrijk. Dit aanbod kan aanvullend zijn op wat er geboden wordt aan de kinderen. In gesprek met diverse ketenpartners wordt onderzocht welk aanbod in Leusden voorziet in de vraag. Het college bepaald of zij hier extra inzet op wil plegen.

- Training voor professionals:

Het sociaal team van Lariks heeft twee jaar geleden een training "Ouderschap blijft" gevolgd voor professionals. Deze training wordt op dit moment niet meer gegeven dus Lariks is op dit moment op zoek naar een soort gelijke training en wellicht kan deze training aangeboden worden voor meerdere Leusdense professionals. Kern van de training voor professionals is om direct de juiste informatie aan ouders te geven die gaan scheiden en daar educatie op te bieden om zo conflictueuze echtscheidingen te voorkomen.

- Huidige aanbod trainingen voor kinderen:

Het is van belang om bekendheid te vergroten van huidige aanbod trainingen voor kinderen. Indien er meer animo is voor de trainingen kunnen ze vaker gegeven worden door Lariks. Daarnaast is het de bedoeling dat de KIES-groepen op termijn op de scholen wordt aangeboden. Nu wordt dat gedaan op de locatie van FORT33 maar door de trainingen ook op school plaats te laten vinden, wordt de drempel mogelijk verlaagd om deel te nemen. Ook wordt onderzocht of het mogelijk is om de KIES-groep doorlopend aan te bieden in plaats van één of twee keer in het jaar.

- Samenwerking in de keten:

In samenwerking met de ketenpartners liggen nog kansen. Huisartsen zijn het eerste adres is waar mensen naar toe gaan bij echtscheidingen. Huisartsen en de POH's-JGGZ en de SOH-JGGZ geven aan dat ze echtscheidingsproblematiek veel tegenkomen. Met samenwerkingspartners in het voorveld wordt het onderwerp besproken en wordt gekeken hoe er nog meer versterkend op elkaar gewerkt kan worden. Dit gebeurt onder anderen in het Samenlevingsakkoord Jeugd en het Lokaal educatief overleg (LEA). Dat gaat dan onder meer over het toe leiden van kinderen naar trainingsaanbod en blijvend monitoren van de behoeften onder zowel ouders als kinderen.